

K DĚJINÁM ČESKÉ FILOZOFIE

ZA PROFESOREM JAROSLAVEM KUDRNOU

Krátce před svými sedmdesátinami zemřel náš přední historik a filozof, univerzitní profesor PhDr. Jaroslav Kudrna, DrSc. Patřil k pravidelným autorům našeho sborníku. Významnou osobnost profesora Kudrny chceme připomenout jedním z jeho posledních textů — autorským heslem, kterým přispěl do připravovaného Slovníku českých filozofů.

Jaroslav Kudrna

31. 10. 1926 Vlkanov — 25. 3. 1996 Brno

Narodil se v rodině se starou učitelskou tradicí. Po maturitě na gymnáziu v Chrudimi studoval (1945–49) na FF UK dějepis, filozofii, italštinu a španělštinu. V r. 1949 obhájil doktorskou práci *K Hegelovu pojetí praxe*. V l. 1950–53 učil na Zdravotní škole v Mariánských Lázních a na Gymnáziu v Karlových Varech. Od r. 1953 působil na katedře historie FF MU v Brně. V r. 1959 obhájil kandidátskou práci z právně obecných dějin *Lex Baiuvariorum a Lex Alamanorum a počátky feudálních vztahů v jižním Německu*, vztahující se k problematice barbarských zákoníků jihoněmecké oblasti. V r. 1963 se habilitoval na základě monografie *Stát a společnost na úsvitu italské renesance*, v r. 1968 byl jmenován profesorem obecných dějin. R. 1969 získal na základě svých prací o italské renesanci doktorát věd. Často přednášel na různých evropských univerzitách a spolupracoval s řadou zahraničních historických a filozofických institucí

(SRN, Itálie, Francie, Irsko, Rakousko, USA aj.). Účastnil se aktivně i řízení brněnské univerzity, např. v l. 1969–73 jako prorektor pro vědu a výzkum. V r. 1986 byl jmenován členem-korespondentem ČSAV.

Základem K. vědeckého zájmu je postžení souvislostí historicko-filozofického vývoje v dějinách a odhalování vnějších i vnitřních genetických vztahů v historickém procesu. Jeho široký erudiční základ mu umožnil propojení historické a filozofické problematiky. K. metodologická a tematická orientace byla předznamenána již jeho prvními pracemi, které vyplývaly z enormního zájmu o strukturu myšlení G. W. F. Hegela a G. Vica a o jejich vřazení do vývoje filozofického a historického myšlení. Při studiu hegelovské problematiky se snažil dobrat hlubšího sociálně politického vkořenění Hegelových názorů na společnost. Vico ho zaujal svou koncepcí filozofie dějin; šlo mu zejména o výklad Vicoovy kritiky descartovského mechanického materialismu a Vicoova rozpracování dialektického myšlení. Komparativní studie věnoval filozofické koncepci Herdera a Vica. Zájem o dějiny italské renesance ho přivedl ke zkoumání myšlení význačných (zejména italských) filozofických osobností 13.–14. století a jejich místa ve společensko-politickém vývoji Evropy. Zajímavé výsledky přinesla K. analýza Aristotelovy Politiky v názorech myslitelů 13. století (Tomáš Akvinský, Marsilius z Padovy). Studie politického myšlení Danta Alighieriho (zejména na základě rozboru Božské komedie) vedly k analýze vztahů středověkého či raně renesančního myšlení k politicko-společenské dimenzi studia společnosti. Závěrečná etapa italského renesančního myšlení je prezentována a završena v práci o historicko-politických názorech Machiavelliho a Guicciardiniho. Na rozdíl od koncepcí Barona či Chaboda ukázala, že problém jednoty či diskontinuity Machiavelliho díla lze řešit pouze z aspektu postoje Machiavelliho k soudobým problémům Itálie; zdůraznila tedy pragmatičnost Machiavelliho myšlení.

K. přínos k nejnovější evropské historiografii lze vysledovat od jeho studií revize německé historiografie po r. 1945 až po obsáhlé studie z přelomu 70.–80. let o pozitivistických tendencích v německé, francouzské a italské historiografii. V této oblasti vytvořil základnu pro analýzu a komparaci stěžejního západoevropského dějepisectví, na které se napojují jeho studie o škole Annales (seriální historie, dějiny mentalit) či o vlivu Croceho filozofie dějin na (nejen italské) dějepisectví.

Literatura:

Monografie: *Studie k Hegelovu pojetí historie*, 1964; *Stát a společnost na úsvitě italské renesance*, 1964; *K otázce jednoty Machiavelliho díla*, 1965; *Machiavelli a Guicciardini. K typologii historickopolitického myšlení pozdní italské renesance*, 1967; *Historie, filozofie, politika v NSR*, 1964; *Kapitoly z dějin historiografie a filozofie dějin*, 1972; *Ke kritice pozitivismu v současné buržoazní německé, francouzské a italské historiografii 19., 20. stol.*, 1983.

Sborníky: *K Vicovu pojetí práva*, Pocta akad. V. Vaněčkovi k 70. narozeninám, 1975; *Dante en tant qu'idéologue de la commune urbaine*, Charisteria Francisco Novotný occogeniario oblata, 1962; *Methodologische Grundlagen der franz. „Annales-Schule“ und ihr internationaler Einfluß*, Zeitalter im Widerstreit. Grundprobleme der historischen Epoche seit 1917 in der Auseinandersetzung mit der bürgerlichen Geschichtsschreibung, ed. G. Lozek und A. Loesdau, Berlin 1982; *Italianische Historiographie (1918–1945)*, Geschichtsschreibung im 20. Jhd., ed. G. Lozek, H. Schleier, Berlin 1990.

Časopisy: *K historické charakteristice Vicovy metodologie a ontologie*, FČ 1957; *Hegel a počátky buržoazního historismu*, FČ 1958; *O významu Hegelova pojetí činnosti pro základní problematiku jeho filozofie*, FČ 1959; *K historickému obsahu Hegelových politických spisů*, SPFFBU 1975, C 21–22; *Historické aspekty Hegelovy právní filozofie*, SPFFBU 1976–77, C 23–24; *K historické charakteristice Vicovy metodologie a ontologie*, FČ 1957; *Zu den Grundprinzipien von Vicos Geschichtsauffassung*, SPFFBU 1974, B 21–22; *Státověda. historiografie, filozofie 17. stol. a dílo G. B. Vica*, SCeH 1977; *Vico und Herder*, Jhb. für Geschichte 1979; *K problematice středověkého materialismu*, FČ 1960; *K Machiavelliho názorům státně politickým a historickým*, FČ 1960; *Marsilius jako ideolog středověké komuny*, ČČH 1961; *Marsile de Padoue et les hérésies*, SPFFBU 1961, E 6; *Zur Guicciardinis Kritik Machiavellis un der Antike*, SPFFBU 1964, E 9; *Zur Frage der Revision der Renaissanceideologie bei Guicciarddini*, SPFFBU 1964, C 11; *K historickému zařazení metodologie a filozofie dějin A. J. Toynbeeho*, ČČH 1960; *K politickým a filozofickým aspektem tzv. revidované historiografie v NSR*, FČ 1962; *State and Society in Present-Day west Germany Historiography*, SPFFBU 1965, C 2; *K vývojovým tendencím pozitivistické historiografie*, ČČH 1976; *Zu einigen charakteristischen Zügen der neueren italienischen bürgerlichen Historiographie*, SPFFBU 1978–79, C 25–26; *K některým aspektů geneze metod školy Annales*, SPFFBU 1980, C 27; *Ideologische Aspekte und methodologische Grundlagen der franz. „Annales-Schule“*, Zeitschrift für Geschichte 1981; *Zu einigen Fragen des Methodenstreits in der franz. Historiographie um 1900*, Storia della storiografia 1983; *Positivism and Historiography*, Historica 1984; *Die Haupttendenzen der italienischen bürgerlichen Historiographie 1917–1945*, SPFFBU 1984, C 31; *K vnitřní diferenciaci francouzské buržoasní historiografie před školou a mimo školu Annales (1890–1945)*, ČČH 1985; *Zu einigen Fragen der Geschichtsmethodologie M. Webers*, SPFFBU 1986, B 33.

